

[Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych](#)

2025-04-28 14:30

Wystawa: "Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych."

25 kwietnia 2025 r. w ramach obchodów 1000. rocznicy koronacji pierwszych królów Polski, w Hali im. Mieczysława Łopatki w Gnieźnie odbyło się Uroczyste Połączone Posiedzenie Izb Parlamentu. Wydarzeniu towarzyszyło otwarcie wystawy „Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych”, która jest historyczną podróżą przez epoki. - W 1025 roku Bolesław Chrobry i Mieszko II przypieczętowali losy zjednoczonego królestwa. Tysiąc lat później Archiwa Państwowe prezentują wyjątkową wystawę, która opowiada historię decydujących momentów w dziejach Polski. Pokazane materiały, pieczęcie, dekryty, rękopisy i listy podkreślają rolę dokumentów w kształtowaniu tożsamości narodowej - informuje dr Paweł Pietrzyk, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Po oficjalnym otwarciu, od 1 maja br. wystawa będzie dostępna bezpłatnie dla wszystkich chętnych w Parku Kościuszki w Gnieźnie, a w kolejnych miesiącach przemierzy całą Polskę.

Gniezno, pierwsza stolica Polski, 25 kwietnia 2025 roku stała się świadkiem wyjątkowego spotkania przeszłości z teraźniejszością. W roku tysiąclecia koronacji pierwszych polskich królów Archiwa Państwowe przygotowały niezwykłą ekspozycję ukazującą bogactwo i rozmach państwowych zasobów dokumentacyjnych. Wystawa „Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych” to historyczna podróż przez epoki: od wczesnopiastowskich pergaminów po rękopisy przywódców powstań narodowych. Materiały pochodzą z zasobów Archiwum Głównego Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych oraz 15 Archiwów Państwowych (m.in. w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Poznaniu, Warszawie, Wrocławiu). Dzięki temu zwiedzający zobaczą unikatowe skarby polskiego piśmiennictwa - od średniowiecznych pergaminów po dokumenty XX wieczne - w jednym, spójnym przekazie.

Na wystawie podziwiać będzie można między innymi wizerunki majestatycznej pieczęci Władysława Jagiełły z 1389 roku oraz dokumentu opisującego działania wojsk polskich napisanego ręką Jana III Sobieskiego. Osoby zwiedzające wystawę będą miały wyjątkową okazję poczuć ciężar wszystkich „bezsennych głów”, o których pisał William Szekspir, dostrzegając w rękopisach i listach powstańców - Tadeusza Kościuszki, Jana Skrzyneckiego - nie tylko autografy wielkich bohaterów, lecz i echo ich trudu oraz odwagi. Dla tych, którzy łakną więcej historycznych ciekawostek na wystawie przygotowano dedykowane kody QR, które za pomocą kliknięcia przenoszą na stronę <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/>, do kolekcji tematycznych tworzonych na co dzień przez archiwistów - dotyczących królewskich jądłospisów, fotografii pochodzących z okresu wojny bolszewickiej czy zdjęć Jana Pawła II.

Kuratorką wystawy jest dr Julia Wesołowska z Archiwum Państwowego w Poznaniu, której pasja i

znajomość archiwaliów zaowocowała aranżacją przestrzeni łączącą średniowieczny pergamin i nowoczesne sposoby jego prezentacji. Pozwolą one zwiedzającym na podróż od fundacji cystersów w Łeknie w 1153 roku po zdjęcia i listy Solidarności z sierpnia 1980 roku.

Wystawa podzielona została na dziesięć segmentów tematycznych. Poniżej główne sekcje ekspozycji i najważniejsze prezentacje:

1. U zarania Państwa Polskiego
  - Najstarszy oryginalny dokument z 1153 roku dotyczący fundacji klasztoru cystersów w Łeknie przez Mieszka III
  - Reprodukacja rysunku Jana Matejki przedstawiająca Bolesława Chrobrego
2. Rozbicie dzielnicowe
3. Dokument lokacyjny Lublina wystawiony w 1317 roku
4. Wizerunek św. Jadwigi Śląskiej z XV wieku
5. Pieczęć majestatyczna Władysława Jagiełły z 1389 roku
6. Jedyna w Polsce księga zastępcy króla z lat 1440-1447
7. Dokument opisujący działania wojsk polskich napisany odręcznie przez Jana III Sobieskiego.
8. Konstytucja 3 maja 1791 roku
9. Autograf Tadeusza Kościuszki z 1794 roku
10. Oświadczenie Józefa Chłopiczkiego o objęciu urzędu dyktatora powstania listopadowego
11. Odezwa Józefa Piłsudskiego witająca rodaków w granicach Rzeczypospolitej
12. Mapy z wytyczonymi granicami odradzającego się państwa
13. Rozkazy Stefana „Grota” Roweckiego
14. Fotografie wojenne z Warszawy i Torunia
15. Notatki przeciw sprawie wyroku gen. Emila „Nila” Fieldorfa z 1953 roku
16. Fotografie strajków i wieców „Solidarności”
17. Korona Królestwa Polskiego
18. Wolna elekcja
19. Pod zaborami i walka o niepodległość
20. II Rzeczpospolita i budowa niepodległego państwa
21. W cieniu wojny
22. Władza i opozycja w PRL
9. Nowy początek
  - Materiały archiwalne dotyczące pierwszych wolnych wyborów w 1989 roku, wstąpienia Polski do NATO i UE

10. O drugie milenium

- Wyjątkowa dokumentacja obchodów milenijnych 1966 roku w całym kraju

- Dzięki tym dokumentom poczujemy puls historycznych wydarzeń. Ten wybór obiektów archiwalnych to wyjątkowe spojrzenie na kluczowe decyzje władców, generałów i działaczy politycznych, dzięki którym Polska ukształtowała swój byt i funkcjonowanie w Europie. Chcemy, by każdy odwiedzający poczuł, że archiwa to nie tylko przechowalnia dokumentów, ale wspólne dziedzictwo kulturowe – nasza opowieść o Polsce – dodaje dr Paweł Pietrzyk, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

Po oficjalnym otwarciu wystawa będzie dostępna od 1 maja br. w Parku Kościuszki w Gnieźnie, a w kolejnych miesiącach przemierzy całą Polskę, goszcząc w siedzibach Archiwów Państwowych – między innymi w Poznaniu, Warszawie, Krakowie i Szczecinie. Równocześnie przygotowana zostanie wirtualna wersja ekspozycji, dzięki której także internauci w całym kraju będą mogli śledzić „decydujące momenty tysiąca lat polskiej historii”.

Wystawa „Bezsenne głowy, co dźwigają korony” to zaproszenie do refleksji nad rolą dokumentu w

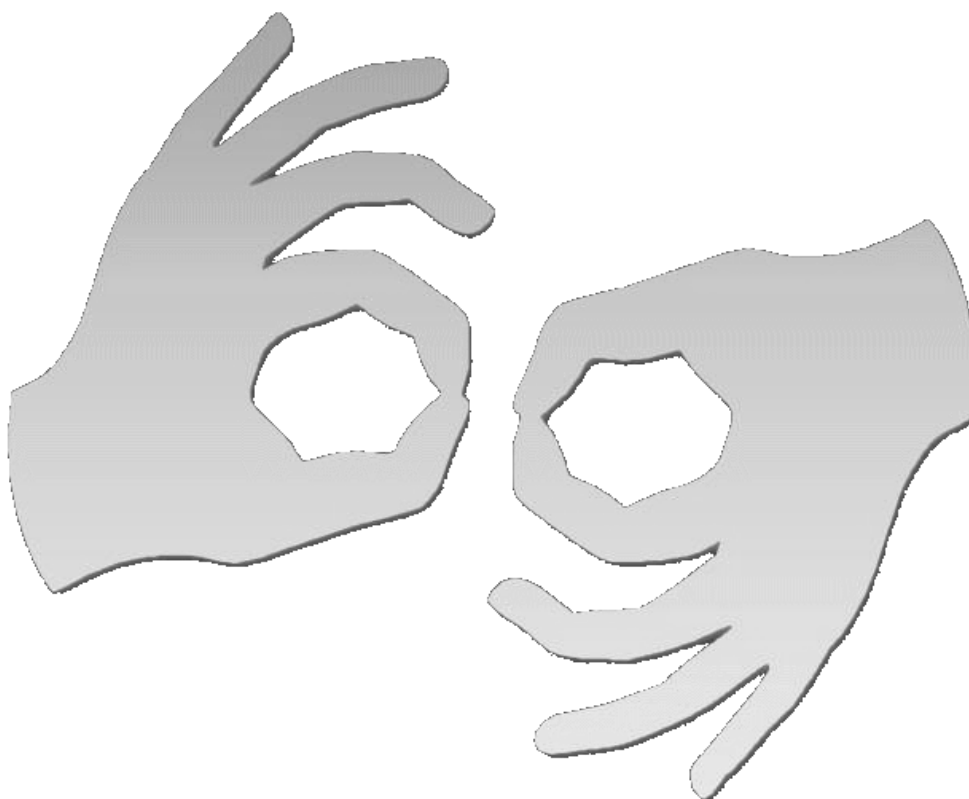
kształtowaniu pamięci i tożsamości. Jakie znaki zapiszemy dziś? Jakie dokumenty prześlemy przyszłym pokoleniom? Archiwum Państwowe udowadnia, że to nasze wspólne archiwum – dziś otwarte szeroko dla każdego, kto pragnie dotknąć historii i odnaleźć w niej siebie.

- Chcemy, by każdy zwiedzający poczuł odpowiedzialność bohaterów narodowych i wielkich władców, którzy niejednokrotnie tracili sen, dźwigając koronę. Ich wybory pozostawiły ślady w dokumentach, które dziś przechowujemy – podsumowuje dr Paweł Pietrzyk.

Wśród prezentowanych na wystawie archiwaliów znalazły się aż cztery obiekty z Archiwum Państwowego we Wrocławiu oraz Oddziałów w Legnicy i Kamieńcu Ząbkowickim.

Kuratorka wystawy: dr Julia Wesołowska - Archiwum Państwowe w Poznaniu

Aby obejrzeć wystawę kliknij w link: [Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych \(pdf, 88.40 Mb\)](#)

[Tłumacz online](#)
[języka migowego](#)

Source

URL: <https://www.wroclaw.ap.gov.pl/wystawy/bezsenne-glowy-co-dzwigaja-korony-ksiazeta-krolowie->

[wodzowie-bohaterzy-1000-lat-polskiej](#)